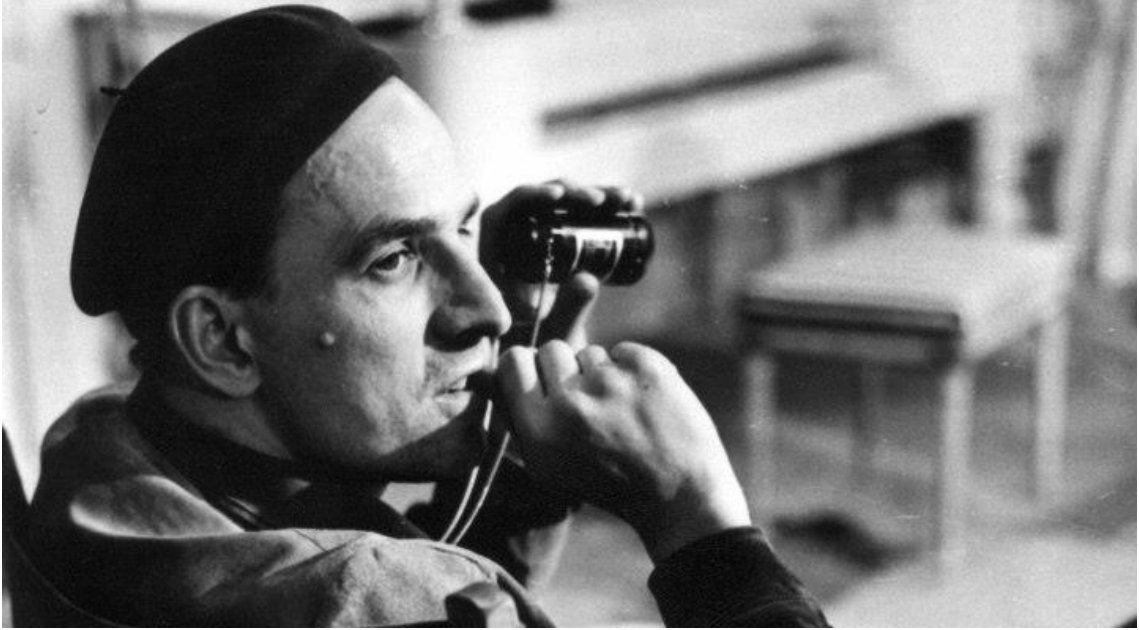

DÜNDEN BUGÜNE İSVEÇ SİNEMASI

A. Kadir Güneytepe

“İsveç Sineması” dediğimizde hemen sessizlik, yalnızlık, öfke, umutsuzluk ve korku gibi kavramlar aklımıza gelebilir. İngiliz eleştirmen **David Frost** buna paralel bir biçimde, “*Cehennem komedyenlerin İsveçli olduğu bir yerdir.*” demiştir. Bu tür değerlendirmeler tümüyle yanlış olmasa da aslında İsveç Sineması’nın ne kadar geniş ve zengin bir kaynaktan beslendiğini göstermektedir. Bu yüzyıl boyunca da İsveç Sineması komedi ve melodramdan iyi kurgulanmış polisiye filmlere kadar birçok şeyi sunan geniş bir yelpazede üretimde bulunmuştur. Bunun yanında belgesel, animasyon ve deneysel film yapımlarında da olağanüstü başarılar elde edilmiştir. Şimdiye kadar İsveç Sineması’nın yetiştirdiği en önemli isimlerden biri olan **Ingmar Bergman**’ı dünya sinemasına kazandırmanın yanında İsveç, özel yatırım ve devlet desteğiyle desteklenen bir yerli film endüstrisi de geliştirmiştir. Ancak bu İsveç sinemasının sürekli bir biçimde parçalanma ve yeniden inşa süreçlerine maruz kalmasını da engellememiştir.

Ingmar Bergman

İsveç sinemayla 19. yüzyılın sonlarında tanıştı. İlk toplu gösterim 28 Haziran 1896'da güneydeki Malmö kentinde gerçekleştirildi. 1897'de ise Stockholmlü fotoğrafçı **Numa Peterson**¹ ve **Ernest Florman**² İsveç yaşamına ilişkin güncel haberleri ve aristokrasiye ait kısa portreleri içeren çalışmalar yaptı. Aynı yıl **Florman**, dramatik öğeler içeren *Köydeki Berber Dükkanı* (*The Barber's Shop in the Village*, 1897) adlı ilk İsveç dramını yaptı. **Florman**'ın yapıtı, 1898 yılında ülkenin her yerinde sahnelenmekteydi ve 1905 yılına gelindiğinde ise birçok kasabanın kendi sineması vardı. Bu süreç ve gösterilerin bu biçimde ilgi çekiyor olması **N. H. Nylander**'in³ 1905 yılında ilk film yapım şirketini açmasıyla sonuçlandı. AB Svenska Biografteatern'in⁴ 1907'de kurulmasıyla da İsveç sinemasının altın çağı başladı. Bu şirket daha sonra 1919'da Svensk Filmindustri olacak ve İsveç sinemasında uzun yıllar bir tekel olarak faaliyet gösterecektir. Şirket daha sonra **Ingmar Bergman**'ın filmlerinin çoğunun yapımında rol almış ve bugün bile İsveç'in en büyük film şirketlerinden biri olarak faaliyet göstermektedir.

¹ 1837'de Kristinehamn'da doğan **Numa Wilhelm Peterson**, Almanya'nın Wiesbaden kentinde 1902'de öldü. Bir eczacı ve iş adamıydı ancak daha çok fotoğrafçı ve yapımcı kimliğiyle tanınmıştır. Büyük ve başarılı bir fotoğraf tedarikçisi olan **Numa Petersons** Handels-ochFabriks AB şirketinin sahibidir. Şirket 1890'lardan 20. yüzyıla kadar film yapımı ve film aksesuarları sağlanması konusunda İsveç pazarına hakim olmuştur. Aynı zamanda da **Alexandre Promio** tarafından açılmış ve **C. V. Roikjer** tarafından yönetilen Rönesans dönemi Stockholm tarzında bir sinema binası inşa etmiştir.

² 1863-1952 yılları arasında yaşamış olan **Ernest Florman** İsveçli bir yönetmen, film fotoğrafçısı ve aynı zamanda da kraliyet fotoğrafçısıydı. Babası **Gösta Florman**, Kristinehamn, Värmland'da bir fotoğraf firması kurdu. 1867'de Karlstad'a taındı ve 1871'de Stockholm'de Regeringsgatan 28 adresinde bir atölyesi vardı. 1900'de şirketin adını Ateljé Florman olarak değiştirdi ve şirket yönetimine geçti. **Florman**'ın kısa filmi **Konungens af Siam Landstrumdsvip Logidrdstrappan** İsveç'in ilk yerli filmi olarak anılır. Film, Kral II. Oscar tarafından Stockholm Kalesindeki Logårdstrappan'da kabul edilen, Siyam (Tayland) kralı **Chulalongkorn**'un gelişini belgeler. Film **Florman** tarafından 13 Temmuz 1897'de ve 19 Temmuz 1897'de Stockholm Genel Sanat ve Endüstriyel Fuarı'nda gösterilmiştir.

³ Malmö'nün Torrlös bölgesinde 1856 yılında doğan **Nils Hansson Nylander**, 1940 yılında Kristianstad'da öldü. İsveçli bir bisiklet üreticisi ve AB Svenska Biografteatern'in üst yöneticisiydi.

⁴ 1907-1919 yılları arasında faaliyet göstermiş bir film şirkettir. Şirketin merkezi Kristianstad'daydı ve filmlerin yanı sıra sinema operasyonu ve yapımı ile ilgiliydi. 1911'de şirket Lidingö'ye taşınmış ve 1919'da Svensk Filmindustri ile birleşmiştir.

Charles Magnusson

Aktüalite fotoğrafçısı **Charles Magnusson**⁵, Svensk'in ilk yapımını gerçekleştirmek için işe alınır. İsveç sinemasının gelişiminde önemli bir figür olan **Magnusson**, doğa çekimleri ve teknik gelişim konusunda ısrarcıydı ve ülke filmlerinin dünya sahnesinde yer alabilmesi için net bir vizyona sahipti. **Magnusson** aynı zamanda İsveç Sinemasına daha sonra egemen olacak iki özellik kazandı: sürekli arkada gezinen İsveç'e ait görüntüler ve sinematografik tekniklerin kullanımındaki ustalık. Ayrıca İsveç'in ilk ünlü yönetmeni **Victor Sjöström**⁶ ve **Mauritz Stiller**'i⁷ işe aldı. 1915 ve 1925 yılları arasında bu iki yapımcı, İsveç sessiz sinemasında uluslararası ün kazandı. **Stiller** parlak kariyerini, *Sir Arne'nin Hazinesi* (*Sir Arne's Treasure*, 1918), *Erotikon* (1920) ve en çok bilinenlerden biri olan ve kendi keşfi **Greta Garbo**'nun başrol oynadığı *Gösta Berling Destanı* (*Gösta Berling's Saga*, 1924) filmleriyle oluşturdu.

⁵ 1878-1948 yılları arasında yaşamış İsveçli yapımcı ve senaristtir. 1907 ve 1923 yılları arasında on bir film üretmiştir.

⁶ 1879'da doğan **Victor Sjöström**, dünya sinemasının önde gelen ustalarından ve İsveç sinemasının da tartışmasız babası sayılır. Onun etkisi **Ingmar Bergman**'in çalışmalarında aynı zamanda da hem İsveç hem de uluslararası yönetmenlerin çalışmalarında görülür. İsveç sinemasının ilk klasiği olarak bilinen *Ingeborg Holm*'un (1913) yönetmenidir.

⁷ Finlandiya'nın Helsinki kentinde 1883'de doğan **Moshe "Mauritz" Stiller**, yönetmen, yazar ve aktördür. Sanatsal faaliyetlerine 16 yaşında oyuncu olarak tiyatrodan başlamıştır. 1899-1916 yılları arasında 87 filmde rol almış ve 1911-1928 yılları arasında da 16 film yönetmiştir.

Ardından **Garbo** ve **Stiller**, **Louis B. Mayer** tarafından Hollywood'a davet edildi. Böylece **Ingrid Bergman**, **Ingmar Bergman**, **Max von Sydow**, **Bo Widerberg** ve en son **Stellan Skarsgård** gibi oyuncu ve yönetmenler Hollywood'a taşınmaya başladı. Ancak İsveç sineması Amerika ve Avrupa etkisine kapılmadan kendi bakış açısını geliştirmeye de başladı. Açıkçası İsveç sinemasının ortak dili kültürel önceliğe sahipti. İsveç'in Birinci Dünya Savaşı'ndaki tarafsızlığı da sessiz sinemasının gelişmesine oldukça katkıda bulundu. Savaş döneminde diğer ülkelerin film üretememesi, İsveç'in kendi filmlerini üretmesi, dağıtması ve bir izleyici kitlesi geliştirmeleri için de uygun bir ortam sağlamıştı.

Victor Sjöström ve Ingrid Thulin, *Yaban Çilekleri*, Ingmar Bergman, 1957

1920'lere kadar süren bir sessiz sinema deneyimi artık yerini sesli sinemaya bırakmıştı. Yalnızca birkaç milyon kişinin anlayabileceği filmlere yönelik ilgi eksikliği, **Garbo** ve **Stiller** gibi yıldızların Hollywood'a göç etmesi, 1930'lu yılların, İsveç Sineması için zor bir dönem olmasına neden olmuştur. Üretilen filmler azalmasa da İsveç ekranlarında Hollywood filmleri daha çok yer almaya başlamıştır. Bunun yanında **Gösta Ekman** ve **Ingrid Bergman** gibi yıldızlara yer

açan **Gustav Molander**⁸ ve onun melodramı *Intermezzo* (1936) ile birkaç yetenek ortaya çıktı. Ancak bu yıllarda İsveç sineması içe kapandı ve uluslararası itibarı hızla düştü. Sektör çalışanları bu durum karşısında, İsveç filmlerindeki düşük sanat standartlarını protesto etmek için Stockholm konser salonunda bir protesto düzenlediler.

Greta Garbo ve Mauritz Stiller

İsveç'in yeniden tarafsız kaldığı İkinci Dünya Savaşı ve bu ortak enerji 1940'larda İsveç sinemasını yeniden canlandırdı. Yabancı film akışı kesildi ve İsveç filmleri daha çok izlenir oldu. **Alf Sjöberg**⁹ gibi sinemacılar tiyatrodan geçtikleri on yıldan sonra *Göksel Oyun* (*The Heavenly Play*, 1942) ve *Çılgınlık* (*Frenzy*, 1944) gibi filmler yapmak için sinemaya döndüler. Diğer yandan

⁸ 1888-1973 yılları arasında yaşamış İsveçli aktör ve yönetmen. 1907-1909 yılları arasında Stockholm'deki Kraliyet Drama Tiyatrosu'nda eğitim gördü. 1909-1913 yılları arasında Helsinki'de İsveç Tiyatrosu'nda ve daha sonra da 1913-1926 yılları arasında Kraliyet Drama Tiyatrosu'nda çalıştı. **Molander**, **Victor Sjöström** ve **Mauritz Stiller** için çeşitli senaryolar yazdı ve son olarak da 1923-1956 yılları arasında Svensk Filmindustri'nin yönetmeni olarak görev aldı. 62 film yönetti. Çoğunlukla **Gösta Ekman** ile çalışan **Molander**'ın filmleri arasında **Ingrid Bergman**'ın ününü kazandığı *Intermezzo* da vardır.

⁹ 1903-1980 yılları arasında yaşamış İsveçli tiyatrocusu ve yönetmendir. **Sjöberg**, Cannes Film Festivali Büyük Ödülünü iki kez (1946'da *Iris ile Teğmen* ve 1951'de *Bayan Julie* filmiyle) kazanmıştır.

Anders Hendrickson *Bir Suç* (A Crime, 1940), **Nils Poppe**¹⁰ *Para* (Money, 1946) ve **Eric Faustman**¹¹ *Bu Gece Gel!* (Ride Tonight!, 1942) adlı çalışmalarıyla dönemin önemli yönetmenleri olarak dikkat çekerler.

İsveç sinemasının içine girdiği bu yeni hareketli dönem kendilerini “*Kırklı Yazarlar*” olarak adlandıran bir edebi hareketi de tetiklemiştir. Bu grup İsveç’e özgü görüntüleri ve karakterlerin romantikleştirilmiş, idealize edilmiş imgelerini tümüyle reddetmiş, ülkeyi ve savaştaki tarafsızlığı sert bir biçimde eleştirmiştir. Hareket, savaş sonrası atomik çağ konusunda da düş kırıklığına uğramış ve bireye ilişkin dışsal sosyolojik gözlemler yerine onun psikolojik iç süreçlerine odaklanmaktan yana olmuştur.

Bu yeniden canlanmaya katkıda bulunan bir diğer olay da şirketin yeni başkanı **Carl Anders Dymling**’in¹² **Victor Sjöström**’ü Svensk Filmindustri’nin sanat yönetmeni olarak ataması oldu. **Dymling** yaratıcı yeteneğin sabırla geliştiğine ve hatalara gerektiğinde göz yumulmasının doğru olduğuna inanmaktaydı. Bu koşullar altında, efsanevi şiirsel belgeselci **Arne Sucksdorff**¹³ kariyerine 1943 yılında başladı. Aynı yıl genç bir senarist olan **Ingmar Bergman** Svensk Filmindustri tarafından işe alındı.

Ingmar Bergman kendi başına bir sinemaydı; ancak aynı zamanda da **Stiller**, **Sjöström** ve **Sjöberg**’in ardılı olarak İsveç sinema geleneğinin bir parçasıydı. **Bergman**’ın kariyeri, 1940’larda **August Strindberg**’in¹⁴ klostrofobik oyunlarını taklit eden mütevazî filmlerle başladı. 1950’lerde *Gezgincilerin Gecesi* (*Sawdust and Tinsel*, 1953), *Bir Yaz Gecesi Gülümsemeleri* (*Smiles of a Summer*

¹⁰ 1908-2000 yılları arasında yaşamış İsveçli aktör, komedyen, yönetmen, senarist ve tiyatro yöneticisidir. **Ingmar Bergman**’ın *Yedinci Mühür* adlı filmindeki rolüyle uluslararası bir üne kavuşmuştur. Ancak İsveç’te daha çok sevilmiş, sinema ve tv’de 50’den fazla filmde rol almıştır.

¹¹ 1919-1961 yılları arasında yaşamış aktör ve yönetmendir. 1940-1961 yılları arasında 23 filmde rol almış ve 1943 ve 1955 yılları arasında 20 film yönetmiştir.

¹² 1898-1961 yılları arasında yaşamış İsveçli radyo sanatçısı ve İsveç Sinema Enstitüsü’nün sanat yönetmenidir. **Dymling** 1943’te **Ingmar Bergman**’ı İsveç Film Endüstrisi’nin senaryo departmanına davet etmiştir.

¹³ 1917-2001 yılları arasında yaşamış ve sinemanın en büyük belgesel yapımcılarından biri olarak kabul edilen İsveçli yönetmendir. Özellikle görsel olarak şiirsel bir dil kullanması ve doğal doğa belgeselleriyle ünlenmiştir. Çalışmaları arasında *Ağaçtaki Çocuk* (*The Boy in the Tree*, 1961) ve Akademi Ödüllü *Bir Şehir Senfonisi* (*Symphony of a City*, 1947) en çok bilinenleridir.

¹⁴ 1849-1912 yılları arasında yaşamış İsveçli oyun yazarı, romancı, şair, deneme yazarı ve ressamdır. Çoğunlukla kişisel deneyimlerine dayanarak yazan üretken bir yazar olan **Strindberg**, yarısı tiyatro oyunu olan 120 kadar eser üretmiş; aynı zamanda da Avrupa ve Amerika tiyatrosu üzerinde büyük etkileri olan bir yazardır. Toplumsal eleştiriler içeren ve bir yandan da kadın-erkek çatışmasını konu edinen oyunlar yazmıştır.

Night, 1955), *Yedinci Mühür* (*The Seventh Seal*, 1957) ve *Yaban Çilekleri* (*Wild Strawberries*, 1957) gibi filmlerle gittikçe artan yetkin ve algısal dili aracılığıyla İsveç duyarlılığının içsel yapısını incelemeye başlar.

Tecrit ve yabancılaşma temalarını irdeleyen **Bergman**, bireysel psikoloji ve onun toplumsal ve cinsel ifadelerle olan iç içe geçmişliğini vurgulayarak, *Persona* (1968), *Çığlıklar ve Fısıltılar* (*Cries and Whispers*, 1972), *Bir Evlilikten Manzaralar* (*Scenes From a Marriage*, 1975) ve *Fanny ve Alexander* (*Fanny and Alexander*, 1982) gibi zorlayıcı dramalarda, arzu, bellek ve eylem arasındaki -çoğunlukla da düş ve gerçeği bir araya getirerek- alanı, ilişkiyi göstermeye çalışmıştır. Birçok uluslararası başarı ve yüzlerce ödülün sahibi olan **Bergman**, İsveç filmini 30 yıl boyunca uluslararası sinemanın ön sıralarına yerleştirmiştir. Sinema, tiyatro ve televizyondaki özgün yeteneğine rağmen **Bergman**, geçmişi oldukça eskilere dayanan İsveçli sanatçı ve zanaatkarlardan biri olduğunu kabul eder. **Jörn Donner** tarafından yapılan 1998 yapımı *Ingmar Bergman on Life and Work* belgeselinde, kariyerini şöyle özetlemektedir: “Profesyonel anlamda iyi bir iş yaptığım için gurur duyabilirim. Bu benim inandığım en temel şey. Tıpkı, iyi sağlam yapılmış bir masa ya da rahat bir sandalye gibi bir ürünün hazırlanması gibi.”

Bergman'ın uluslararası başarıları ve yapımcı **Arne Mattsson**'un¹⁵ (*One Summer of Happiness*, 1951) ve **Hasse Ekman**'ın¹⁶ (*Girl with Hyacinths*, 1950) filmlerinin elde ettiği birkaç mütevazı başarı dışında, İsveç sineması yeniden zor bir döneme girdi. İsveç ekranlarında artan Hollywood filmlerinin sayısı, televizyonun gelişi ve film şirketlerinin kapanması bu zorluğun ana nedenleriydi.

Bir ivme yakalamak için İsveç film endüstrisi çalışanları 1 Mayıs 1962'de seleflerinin 1936'da yaptıkları gibi bir gösteri düzenlediler. Protesto, diğerleri gibi, İsveç gibi bir refah devletinin neden kültürel çalışmaları yeterince

¹⁵ 1919-1995 yılları arasında yaşamış İsveçli yönetmen. İlk filmleri çoğunlukla komedilerdi. Onun en büyük başarısı, Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı ödülüne ve 1952'de Cannes Film Festivali'nde Büyük Ödül'e aday olan *Mutluluğun Bir Yazı*'dır (*One Summer of Happiness*, 1951). İçerdiği çıplaklık o dönemde bazı tartışmalara neden olmuştur.

¹⁶ 1915-2004 yılları arasında yaşamış İsveçli yönetmen, aktör, yazar ve yapımcıdır. **Ekman** muhtemelen İsveç'in en başarılı ve eleştirmenlerce beğenilen film yönetmeni olan **Sjöström** ve **Stiller**'den sonra ve **Ingmar Bergman**'dan önce 1940'lar ve 1950'lerin ortalarına kadar İsveç Sineması'nın zirvesinde bulunmuştur. **Orson Welles** ve aynı zamanda epizodik filmlerden çok etkilendi. En başarılı yapıtı ise *Sümbüllü Kız*'dır (*Girl with Hyacinths*, 1950).

desteklemediğini bilmek isteyen aktris **Ingrid Thulin**¹⁷ tarafından yönetildi. Bu olay tarihi bir önem taşımaktaydı ve 1963'de İsveç Film Enstitüsü'nün kurulmasına yol açacaktı.

İsveçli "yüksek nitelikli" filmlerin üretimini desteklemek ve İsveç filmini uluslararası alanda tanıtmak için görevlendirilen Enstitü, gişelerden kesilen yüzde 10'luk hasılatla finanse edildi. Video kiralama ve filmleri yayınlama hakkını elde etme de dahil olmak üzere bu vergi hala sürmektedir.

Altmışlı yıllarda **Bergman**'ın gölgesinde yeni bir yapımcı grubu ortaya çıkmaya başladı ve onun kuşağına karşı bir başkaldırı başlattı. Aralarında en önde gelen ise, önceki yapımcı kuşağına karşı ağır eleştirilerde bulunan ve *The Vision in the Swedish Cinema*'da bölümler yazmış olan **Bo Widerberg**'di¹⁸.

Fransız Yeni Dalgası ve **John Cassavetes** gibi Amerikalı sinemacıardan etkilenen bu yeni grup, çağdaş İsveç'in sosyal ve politik gerçeklerini irdeleyen belgesellere ya da dramalara yöneldiler. Öncüleri arasında **Ben Meraklıyım** (*I Am Curious -Yellow*, 1967) ile **Vilgot Sjöman**¹⁹, **Göçmenler** (*The Emigrants*, 1970) ile **Jan Troell**²⁰ ve **Bize Karşıt Diyorlar** (*They Call Us Misfits*, 1968) ve **Saygın Bir Hayat** (*A Respectable Life*, 1979) filmleriyle **Stefan Jarl**²¹ vardı. Bu grup **Bergman**'ın yaklaşımını apolitik ve modası geçmiş olarak değerlendiriyordu. **Bergman** 1970'lerde modern İsveç'in açmazlarını farklı bir dille yansıtan filmler

¹⁷ 1926 ve 2004 yılları arasında yaşamış İsveçli oyuncudur. Bale dersleri de alan **Thulin**, 1948 yılında Stockholm'de **Royal Dramatic Theatre**'a kabul edildi. 1956'da İsveç Film Enstitüsü'nün kurucusu **Harry Schein** ile evlendi ve onunla otuz yılı aşkın evli kaldı. Uzun yıllar **Ingmar Bergman**'la çalışan **Thulin**, onun **Yaban Çilekleri** (*Wild Strawberries*, 1957), **Sihirbaz** (*The Magician*, 1958), **Kış Işığı** (*Winter Light*, 1963), **Sessizlik** (*The Silence*, 1963) ve **Çığlıklar ve Fısıltılar** (*Cries and Whispers*, 1972) filmlerinde rol almıştır.

¹⁸ 1930 ve 1997 yılları arasında yaşamış İsveçli yönetmen, yazar, editör ve aktördür. **Widerberg**'in İsveç Sineması'na bakışı çağdaşlarından radikal bir biçimde ayrılıyordu. O çağdaşlarını daha büyük bir politik ve ilerici anlatıma çağırmıştır. En bilinen filmleri **Elvira Madigan** (1967) ile, **Her şey Yolunda**'dır (*All Things Fair*, 1996).

¹⁹ 1924 ve 2006 yılları arasında yaşamış İsveçli yazar ve yönetmendir. Filmleri **Ingmar Bergman**'ın duygusal olarak işkence edilen karakterlerini Fransız Yeni Dalgası'nın avangart biçimi ile birleştiren sosyal sınıf, ahlak ve cinsel tabular gibi tartışmalı konuları ele almaktadır.

²⁰ 1931 doğumlu İsveçli yönetmendir. **Troell** genellikle filmlerinin senaryolarını kendisi yazmış ve görüntü yönetmenliğini üstlenmiştir. Doğanın belirgin bir biçimde öne çıktığı lirik fotoğrafıma yeteneğine sahip filmleri, onu **Ingmar Bergman** ve **Bo Widerberg** ile birlikte önde gelen modern İsveç yönetmenleri arasına yerleştirmiştir.

²¹ 1941 doğumlu, belgeselleri ile tanınan İsveçli yönetmen. 1960'lardan 1990'lara kadar Stockholm'de yabancılaştırmış bir grubu takip ederek **Biz Karşıt Diyorlar**, **Saygın Bir Hayat** ve **Sosyal Miras** (*Generation to Generation*, 1993) adlı filmleri içeren **Kipler Üçlemesi**'ini (*Mods Trilogy*) çekmiştir.

üretmeye devam ederken genç yönetmenler iki yüzlülük ve başarısızlıkları açığa çıkarmaya ve belgelemeye ve övünülen İsveç refah devletine meydan okumaya devam etmekteydiler.

Sosyal Miras, Stefan Jarl, 1993

Yönetmenlik yaşamı her ne kadar 2000'li yılların ilk yarısında bile sürmüş olsa da, **Bergman** sonrasında İsveç sinemasının nasıl bir karakter sergileyeceği konusu 1980'li yıllardan başlayarak çekici bir tartışma ortamı doğurdu. Bu durum bile İsveç Sineması'nın kendini yeniden tanımlama çabalarına neden oldu ve **Bergman**'ın muazzam etkisinden dolayı, 1990'lı yıllardan beri İsveç sineması bize, değişen bir ulusun en kışkırtıcı, en esnetilmiş, en can sıkıcı portrelerinden bazılarını vermeye başladı. Bu son Rönesans hamlesi büyük ölçüde kadınlar tarafından yönetilmektedir. İsveç sinemasında güçlü, başarılı kadınlar sıra dışı olan bir şey değildir; ancak yönetmen olarak görünmeleri özellikle dikkat çekicidir.

Ünlü aktrisler **Mai Zetterling** ve **Gunner Lindblom**'un yönetmenliklerini izleyerek **Suzanne Osten**, **Agneta Fagerström Olsson**, **Susanne Bier**, **Marie-Louise Ekman** ve **Christina Olofson** gibi yetenekli ve meydan okuyan yönetmenler kendilerinden söz ettirmişlerdir. **Osten**'in güçlü siyasi dramları **Koruyucu Melek** (*Guardian Angel*, 1990), **Konuş! Çok Karanlık** (*Speak Up, It's So Dark*, 1993) günümüz İsveç'teki cinsiyet ve ırk ilişkisi gibi tartışmalı konuları ele almaktadır. **Fagerström Olsson**'un çalışmaları **Mevsim** (*Season*, 1987) ve **Hayattan Daha Güçlü Sihir** (*Magic Stronger Than Life*, 1993) kadınların tutucu

bir ataerkil toplumda inisiyatif alma mücadelesini anlatmaktadır. **Ekman**'ın deneysel absürt dramları **Gizli Arkadaş** (*The Secret Friend*, 1990), **Babam Yine Yoruldu** (*Dad is Tired Again*, 1996) en derin kimlik sorunlarını incelerken, **Olofson**'un meydan okuyan belgeselleri, gözlemleri, toplumsal bozuklukların derinlikli analizi ile birleştirir.

Koruyucu Melek, Suzanne Osten, 1990

Sonuç olarak İsveç Sineması, biraz kuşatılmış olsa da güçlü ve üretken bir yapıya sahiptir. **Colin Nutley**'in **Melekler Evi** (*House of Angels*, 1992), **Kjell-Ake Andersson**'ın **Noel Oratoryosu** (*Christmas Oratoria*, 1996), **Kjell Sundvall**'ın **Avçılar** (*The Hunters*, 1996) filmlerinde yer alan dramlar, iyi hazırlanmış belgeseller, animasyon çalışmaları ve deneysel filmler ile birleşmektedir. Bunlara ek olarak genç bir yönetmen kuşağı ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında **Harry ve Sonya** (*Harry and Sonja*, 1996) ile **Björn Ringe**, **Yazlar** (*Summers*, 1995) ile **Kristian Petri**, **Beklentiler** (*Expectations*, 1997) ile **Daniel Bergman**, **Yüzeyin Altında** (*Beneath the Surface*, 1998) ile **Daniel Fridell** ve **Sev Beni** (*Fucking Åmål*, 1998) ile Berlin Film Festivali'nde ödül kazanan **Lucas Moodysson** yer almaktadır.

Yeni nesil yönetmenler ise daha öncekilerin yaptığı gibi **Bergman**'ın mirasını reddetmediler; aksine onun katkılarını kabul ettiler. **Kristian Petri**'nin gözlemlediği gibi, "Sanırım bütün Rus yazarların *Gogol*'un paltosundan çıktıklarını söyleyen **Mayakovski** idi. İsveç'te tüm film yapımcılarının bir noktada **Bergman**'ın

aynasına baktıklarını söyleyebiliriz.” Petri ve diğeri Bergman’a borçlu olduklarını kabul ederken, şimdi kendi aynalarını üretiyorlar ve Bergman’ın Sjöström, Stiller ve Sjöberg’den kalan sinemasal mirasın bir parçası olarak çağdaş İsveç toplumunu keşfediyorlar.

Kaynakça

Tom McSorley, “[Screening Sweden: A Short History of Swedish Cinema](#)” (ilk yayınlması: *Montage*, Spring 1999)

[History of Swedish Cinema](#)